

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. I. Exponuntur quædam Scripturæ & sanctorum Patrum testimonia

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

§. I.

Exponebat quaedam, Scriptura & Sanctorum Patrum testimonia.

Obijciunt in primis Adversarii Prædeterminationes illas quas in Deo admittimus, non videntur coherere cum illo Ecclesiastici 15. Deus ab initio constituit hominem, & reliquit illum in manu consilii sui: adiecit mandata sua & præcepta. Quomodo enim (inquit Lessius) reliquit eum in manu consilii sui, si ipse suo consilio, & decreto efficaci & absoluto, quod velit ab eo præstare prævisionem sui consensu, ab æterno prædeterminavit? Si dominus prædeterminet hoc modo omnes actiones quas vellet fieri à famulo...

Respondeo hominem non ita dici relictum in manu consilii sui, ut à prædefinitione Dei, qui (ut dicit Apostolus) Operatur omnia secundum consilium voluntatis suæ, aut ab ordine divinæ providentiæ sit exemptus. Hanc enim libertatem Cicero conabatur statuere, qui ut ait Augustinus, Dum homines voluit facere liberos, fecit...

Sed quia (ut inquit S. Thomas lib. 2. ad 4.) Non præfigitur ei virtus operatiua, determinata ad unum, sicut rebus naturalibus qua aguntur tantum quasi ab altero directæ in finem: sic enim per consilium & deliberationem rationis se determinat ad volendum vel non volendum, ad operandum vel non operandum. Porro quia omne consilium, & providentia hominis, continetur sub consilio & providentia Dei, sicut causa particularis sub universali; & homo, ut supra ostendimus, non est primum liberum, nec primum eligens, sicut nec primum movens, nec prima causa suorum actuum liberorum: quod quid boni eligit, & per suum consilium debet, ac decernit, in Deum tanquam in primum liberum, primum eligens, & primum determinans, ac proinde ut præeligens, prædeterminans, & prædeterminans, reducendum est.

Unde egregie D. Thomas 1. 2. quæst. 109. art. 2. ad 1. Homo est Dominus suorum actuum volendi & non volendi, propter deliberationem rationis, qua præfinit ad unam partem vel ad aliam: sed quod deliberet, vel non deliberet, etsi huiusmodi etiam prædeterminat, oportet quod hoc sit per deliberationem præcedentem; & cum hoc non procedat in infinitum oportet quod finaliter deveniat ad hoc quod liberum hominis arbitrium moveatur ab aliquo exteriori principio quod est supra mentem humanam, scilicet Deo. Prædeterminatio hominis, etiam sani, non ita habet dominium sui actus, quin indigeat moveri à Deo, &c.

In forma igitur ad argumentum respondeo, distinguendo Antecedens: Deus reliquit hominem in manu consilii sui, tanquam primi consiliantis & deliberantis, nego Antecedens. Tanquam secundi consiliantis & deliberantis, concedo Antecedens, & nego Consequentiam. Solutio est S. Thomæ locis relatis, & 2. 2. quæst. 104. art. 1. ad 1. de verit. quæst. 5. art. 5. ad 4. de potentia quæst. 4. art. 7. ad 12. & 3. contra Gent. cap. 90. ubi ait: quod Hac verba Ecclesiastici ad hoc inducuntur, ut homines esse liberi arbitrii ostendatur, non vero, ut eorum electiones à divina providentia subtrahantur.

Tom. I.

A Ad exemplum vero de famulo, adductum à Lessio, facile responderetur, negando paritatem. Ratio discriminis patet ex dictis, famulus enim non subordinatur domino particulari, tanquam primo libero, & primo principio suarum operationum, sed solum tanquam causæ particulari, per præceptum, suasionem, aut consilium moraliter illum moventi. Unde libertas quæ est in actionibus illius, non procedit, nec emanat à libertate ipsius domini, nec ab ipsa dependet, sicut effectus à sua causa. At verò voluntas humana in suis operationibus essentialiter subordinatur Deo tanquam primo libero, & primo totius libertatis creatæ & participatæ principio, ac proinde ex tali subordinatione & dependentia, non impeditur, sed potius causatur exercitium humanæ libertatis. Sicut ex influentia causæ universalis, v.g. cæli aut Solis, non impeditur, sed potius juvatur & causatur generatio plantæ, ut alibi fusè exposuimus.

Obijciunt secundò Adversarii quædam SS. Patrum testimonia, quæ illis videntur favere. Nam Damascenus lib. 2. Fidei cap. 30. sic habet: Omnia quidem præcognoscit Deus, non autem omnia prædeterminat. Et Chryostomus hom. 12. in Epist. ad Hæbreos ait quod Deus non antecedit voluntates nostras, ne nostrum latur arbitrium. Item August. 5. de civit. cap. 9. hæc scribit: Sicut Deus omnium naturarum Creator est, ita & omnium potestatum dator, non voluntatum. Et de spiritu & littera cap. 31. Legimus, inquit, non est potestas nisi à Deo, nusquam autem legimus, non est voluntas nisi à Deo; & rectè non scriptum est, quia verum non est. Denique lib. 3. de libero arbitrio cap. 18. sic habet: Istæ brevissimè tene: quacumque est causa voluntatis, si non potest ei resisti, sine peccato ei ceditur. Sed illa prædeterminatio quam nos ponimus, est ita efficax, ut ei resisti non possit. Ergo sine peccato, & per consequens sine libertate, ei ceditur. Alia SS. Patrum testimonia adducit Ruiz tomo de scientia Dei, sed ista videntur præcipua, & ex eorum responsione, ad alia patebit solutio.

Ad locum ergo Damasceni, respondeo cum D. Thoma qu. sequenti art. 1. ad 1. & 3. contra Gent cap. 90. quod Damascenus his verbis solum intendit excludere prædeterminationem imponentem necessitatem, ut est in rebus naturalibus; non autem prædeterminationem cum libertate compositam, qualem in causis liberis admittimus.

Ad Chryostomum respondet Vazquez 1. p. disp. 91. cap. 8. num. 44. illum fuisse Semipelagianum, sic enim habet: Sententiam Massiliensium (intelligit Semipelagianos,) et adunt multi Patres Græci, inter quos præcipue fuit Chryostomus, qui & Casiani Magister fuit. Sed ab hoc errore, seu potius calumnia, rectè Chryostomum vindicat noster Sixtus Senensis lib. 5. bibliot. annot. 107. ubi ait, Joannem Oecolampadium, Lutheranae hæretis professorem, hunc errorem primò ei impulsisse. De quo iterum dicemus in Tract. de prædestinatione, ubi magnum Chryostomum à Semipelagianorum errore vindicabimus, ipsumque gratiam voluntates prævenientem, discretè docuisse ostendemus. Unde cum S. ille Doctor homil. 12. in Epist. ad Hæbreos, negat Deum nostras prævenire seu antecedere voluntates, solum intendit, ipsum non antecedere voluntates nostras, præventionem fatali & violentâ, & liberum arbitrii nostri consensum,

Disp. 1. art. 3. §. 6

sum, & cooperationem impediēte, ac tollente potentiam ad oppositum; ut Manichæi quos impugnat, olim docebant. Non vult tamen excludere antecedentiam & efficaciam adjuvantem, quæ non tollat potentiam ad oppositum, sed nostrum faciat liberè operari arbitrium, qualem D. Augustini, & S. Thomæ Discipuli docent.

137 Addunt aliqui cum Janenio in concordia, & Lippomano in præfatione ad catenam, Græcos Patres, præsertim Chrysostomum, cautè admodum legi debere circa materiam de gratia (non quòd fuerint Pelagiani, ut Vazquez existimat) sed quia cum nondum esset exortus Pelagius, neque hæc controversia discussa, & aliunde Manichæi negantes liberum arbitrium, ipsis negotium facerent; in laudem liberi arbitrii multa dixerunt, quæ piè explicanda sunt. Unde Augustinus de prædest. Sanctorum cap. 14. *Quid igitur opus est ut eorum scrutentur opuscula, qui prorsusquam ista hæresis oriretur, non habuerunt necessitatem in hoc difficili ad solvendum questione versari? quod procul dubio facerent, si respondere talibus cogerentur.* Unde factum est, ut de gratia Dei quid sentirent, breviter quibusdam scriptorum suorum locis, & transcurserit attingerent: immorarentur verò in eis quæ adversus alios inimicos Ecclesiæ disputabant.

138 Ad primum verò Augustini testimonium, respondetur S. Doctorem ibidem loqui de voluntate humana, quatenus mala est, ac devians à regulis morum; sub qua ratione non est à Deo, sicut omnis potestas, quæ cum ex se bona sit, ab illo est. Et ita clarè seipsum explicat ibidem, subdens: *Mala quippe voluntates ab illo non sunt, quoniam contra naturam sunt quæ ab ipso est.* Et supra cap. 5. *Deus non est auctor omnium voluntatum, nam non est dator male voluntatis.* Eodem modo intelligendum est aliud testimonium desumptum ex libro de spiritu & littera, loquitur enim etiam ibi de mala voluntate, ut patet ex verbis istis quæ subjungit: *Alioquin etiam peccatorum, quod absit, auctor est Deus, si non est voluntas nisi ab illo: quoniam mala voluntas jam sola peccatum est.*

Ad alium locum ex libro tertio de libero arbitrio, respondetur quod quæcumque causa est voluntatis, si non possit ei resisti, nec potentia antecedente, nec consequente, sine peccato ei ceditur. Secus autem, si ei possit resisti, potentia antecedente, seu in sensu diviso. Quo pacto possumus resistere, seu dissentire divino decreto, & motioni ejus, ut docent Thomistæ cum Sancto Præceptore quæst. 23. de verit. art. 5. ad 3. ubi hæc scribit. *Quamvis non esse effectus divine voluntatis non possit simul stare cum divina voluntate, tamen potentia deseriendi effectum, simul stat cum divina voluntate. Non enim ista sunt impossibilia: Deus vult istum salvari, & iste potest damnari: sed ista sunt impossibilia, Deus vult istum salvari, & iste damnatur.* Quòd nihil clarior & expressius in favorem nostræ sententiæ dici potest.

Addo quod, D. Augustinus ibi apertissime loquitur de causa violenta, & cogente: sic enim incipit illud capitulum 18. *An forte violentia causa est voluntatis, & cogit invitum?* Divinum autem decretum, quamvis efficacissimum, nullam coactionem aut violentiam infert, sed fortiter & suaviter movet, & ita agit nos, ut agamus, & liberè, ac voluntariè consentiamus, &

ut inquit ipsemet Augustinus; *In ipsi hominum cordibus operatur, non ut homines, quod fieri non potest, nolentes credant, sed ut volentes ex nolentibus fiant.*

S. II.

Exponitur celebre testimonium D. Thomæ.

Objiciunt tertio quidam Recentiores testimonium D. Thomæ quod vocant irrefragabile & insolubile, eoque putant S. Doctorem, apertè & disiectè, decretum prædeterminationis, & physicam prædeterminationem excludere, & veluti jugulare. Sumitur hoc testimonium ex 2. libro sententiarum dist. 39. quæst. 1. art. 1. in corpore, ubi de nostra voluntate sic dissentit. *Ipsa autem potentia voluntatis, quantum in se est, indifferens est ad plura: sed quod determinat exeat in hunc actum vel in illum, non est ab alio determinatum, sed ab ipsa voluntate.* Quod apertius (inquit Petrus à S. Joseph) dici poterit ad excludendam prædeterminationem physicam, non video. Nam S. Doctor, conceptis verbis docet, voluntatem nostram se determinare ad volendum hoc vel illud; & pariter negat eam ad hoc ab alio determinari. At quo ille iudicio hoc posterius negaret, si nihilominus existimaret voluntatem non posse in aliquem actum erumpere, nisi præiudicio Deo determinatam. Hoc sanè perinde esset, ac si ad contradictoria simul vera esse profiteretur.

Huic testimonio quod Recentiores illi adeo magnificant, & extollunt, multipliciter responderi potest. In primis dico, in textu D. Thomæ non legi, *Non est ab alio DETERMINANTE* (sic scribit & refert Petrus à S. Joseph) sed non est ab alio DETERMINATE. Quæ duo valde diversa sunt, ut consideranti patebit. Primum enim quamcumque determinationem extrinsecam à voluntate decreta excludit. Secundum verò solum significat, illam non determinari ad unum per modum naturæ, sicut agentia naturalia; sed ad unum per modum libertatis (id est sub indifferentia objectiva iudicii, & retinendo potentiam ad oppositum) ut ejus conditio, & natura exposcit.

Respondeo secundò, D. Thomam ibi apertè loqui de determinatione voluntatis ad malum, quæ non est ab alio, sed à sola voluntate, quæ cum sit primum deficiens, & primum se determinans ad malum, non potest à quocumque alio, ad illud determinari. Et quòd iste sit verus & legitimus sensus D. Thomæ, patet ex titulo illius articuli, in quo quaeritur: *Utrum in voluntate possit esse peccatum?* & concludit affirmativè, probatque ex discrimine quòd reperitur inter voluntatem creatam & agentia naturalia. *Quod enim, inquit, voluntas determinatè exeat in hunc actum, vel in illum, non est ab alio determinatè, sed ab ipsa voluntate: Sed in naturalibus actibus progreditur ab agente, sed tamen determinatio ad hunc actum non est ab agente, sed ab eo quod agenti talem naturam dedit, per quam ad hunc actum determinatum est.* Unde concludit: *Quòd si aliquis defectus sit in actu voluntatis, ipsi in culpam & peccatum imputatur; & ita relinquatur quòd in voluntate potest esse peccatum, quantum ad actum ejus.* Loquitur ergo S. Doctor de determinatione voluntatis ad malum, & ad determinante, sed à sola voluntate creata, quæ est primum liberum deficiens, & primum ad malum se